

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Тетяна Рябуха, Людмила Куликова, Тетяна Тарасенко

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті висвітлено технології формування міжкультурної комунікативної компетентності, які створюють основу для професійної самореалізації майбутніх перекладачів і викладачів англійської мови. З-поміж сучасних технологій формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності найбільш дієвими є подкаст-технологія, кейсова й тренінгова технології. Розглянуто процес формування англомовної міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти гуманітарного профілю та її практичну реалізацію на заняттях. З'ясовано, що формування англомовної міжкультурної компетентності можливе лише за умови взаємодії базових структур, які наповнені культурно-специфічним і загальнокультурним змістом. Показано практичну реалізацію проведення міжкультурних навчальних тренінгів, які є альтернативою традиційним навчальним заняттям. Доведено, що лише комплексність, діяльність, систематика та опора на реалістичність сприятимуть формуванню англомовної мовленнєвої компетентності, пізнанню іншомовної культури й набуттю міжкультурної компетентності.

Ключові слова:

технологія навчання; міжкультурна комунікативна компетентність; комунікація; тренінг.

Аннотация:

Рябуха Татьяна, Куликова Людмила, Тарасенко Татьяна. Технологии формирования межкультурной компетентности у соискателей высшего образования на занятиях по английскому языку.

В статье рассматриваются технологии формирования межкультурной коммуникативной компетентности, которые создают основу для профессиональной самореализации будущих переводчиков и преподавателей английского языка. Среди современных технологий формирования иноязычной межкультурной коммуникативной компетентности наиболее действенными являются подкаст-технология, кейсовая и тренинговая технологии. Раскрываются процессы формирования англоязычной межкультурной компетентности у соискателей высшего образования гуманитарного профиля и ее практической реализации на занятиях. Определено, что формирование англоязычной межкультурной компетентности возможно лишь при условии взаимодействия базовых структур, наполненных культурно-специфическим и общекультурным содержанием. Показана практическая реализация проведения межкультурных обучающих тренингов как альтернативы традиционным учебным занятиям. Доказывается, что только комплексность, деятельность, систематика и опора на реалистичность способствуют формированию англоязычной речевой деятельности, познанию иноязычной культуры и овладению межкультурной компетентностью.

Ключевые слова:

технология обучения; межкультурная коммуникативная компетентность; коммуникация; тренинг.

Resume:

Riabukha Tetiana, Kulykova Liudmyla, Tarasenko Tetiana. Interaction of cultures in the theory of cross-cultural communication and practice of teaching foreign languages.

The article highlights the technologies for the formation of intercultural communicative competence, which create the basis for the professional self-realization of future translators and teachers of English language. Among modern technologies for the formation of foreign language intercultural communicative competence, the most effective are podcast technology, case study and training technologies. The process of formation of the English-speaking intercultural competence of applicants for higher education in the humanities and its practical implementation in the classroom is considered. It has been proved that the formation of English-speaking intercultural competence is possible only under the condition of interaction of basic structures filled with cultural-specific and general cultural content. The practical implementation of conducting intercultural educational trainings, which are an alternative to the usual training lessons, has been submitted. It has been proved that only complexity, activity, systematics and reliance on realism contribute to the formation of English-speaking speech activity, knowledge of a foreign language culture and the mastery of intercultural competence.

Key words:

teaching technology; intercultural communicative competence; communication; training.

Постановка проблеми. Останніми роками у вищій освіті все частіше порушується питання про застосування сучасних технологій формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності (МКК) в процесі навчання іноземних мов. Нові методи і форми навчання презентують не лише різні технології засобів обміну й передачі інформації, за допомогою яких здійснюється навчальний процес, а й одну велику систему методів навчання, спрямованих на розвиток комунікативних знань студентів філологічних спеціальностей, функціональні вміння розуміти погляди й думки представників іншої культури, коригувати свою поведінку, долати конфлікти в процесі комунікації, визнавати право на існування різних цінностей і норм поведінки.

Пошук нових педагогічних технологій відображає глибинні процеси педагогічної діяльності та забезпечує необхідну ефективність навчальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результатом сформованої вишівської практики в галузі професійно-спрямованого викладання англійської мови (АМ) є той факт, що в процесі міжкультурної комунікації фахівці, які досить добре володіють мовою, зазнають певних труднощів у розумінні змісту англомовної професійної комунікації через незнання норм і цінностей, які властиві культурі іншої країни, несформованості полікультурного світогляду, особистісних поведінкових якостей, необхідних для ефективного спілкування в міжкультурному середовищі. Це зумовило появу таких

суперечностей: між потребою у фахівця, здатних здійснювати англомовну професійну діяльність на міжнародному рівні та браком дидактичної системи їх підготовки; між високим покликанням фахівця-гуманітарія як носія гуманістичних цінностей та недостатньою сформованістю цих цінностей у його свідомості; між одновимірним, монокультурним світоглядом та вимогами глобально-орієнтованого світу до полікультурної переорієнтації системи поглядів; між низьким комунікативним реєстром фахівця та необхідністю широкого спектра професійних комунікативних умінь на рівні компетентності; між дезінтегрованою професійною підготовкою та необхідністю цілісного розвитку особистості; між швидким старінням вишівської підготовки та необхідністю формувати ті потреби, знання, навички, уміння, типи поведінки, які будуть особливо актуальними в майбутньому.

Дослідження міжкультурної комунікації здійснюються переважно у філологічній сфері, культурології та методиці викладання іноземних мов (Т. Грушевицька, І. Марковіна, С. Ніколаєва, І. Плужник, В. Попков, С. Ратьє, А. Садохін, Ю. Сорокін, С. Тер-Мінасова, О. Ярошенко та інші). Попри те, що в ряді досліджень встановлено й доведено вплив міжкультурної комунікації на розвиток особистості, на сьогодні немає цілісних педагогічних досліджень, спрямованих на формування готовності випускника ЗВО до реалізації англомовної міжкультурної комунікації в професійних ситуаціях гуманітарного профілю на рівні компетентності – у єдності інформаційного, етичного та світоглядного компонентів особистості. Ці обставини актуалізують дослідження технології формування міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти на заняттях з англійської мови.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розроблення моделі формування англомовної міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти гуманітарного профілю та її практичної реалізації на заняттях у ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Основне завдання навчання іноземної мови полягає в практичному оволодінні нею, у формуванні базисних знань, здатності здійснювати іншомовне й міжкультурне спілкування з носіями мови. У контексті глобалізації та культурної динаміки окреслені проблеми передбачають формування у сучасного фахівця здатності орієнтуватися у світовому професійному просторі.

Одним із засобів забезпечення досягнення поставленої мети є міжкультурна комунікація – взаємодія представників різних культур. Для сучасного фахівця надзвичайно важливим є

набуття міжкультурної комунікативної компетентності, що являє собою функціональні вміння розуміти погляди й думки представників іншої культури, коригувати свою поведінку, долати конфлікти в процесі комунікації, визнавати право на існування різних цінностей і норм поведінки. Така компетентність створює основу для професійної мобільності, підготовки до мінливих умов життя, залучає фахівця до стандартів світових досягнень, збільшує можливості професійної самореалізації на основі комунікативності й толерантності.

Навчання міжкультурної комунікації в сучасному освітньому середовищі перетворюється на універсальний підхід. Теорія міжкультурної комунікації в межах вищої освіти формулює загальні закономірності щодо функціонування механізмів і здатності людини до іншомовного спілкування, способів їх вироблення, а методика викладання іноземної мови оперує змістовно-технологічними аспектами міжкультурної комунікації і в конкретних навчально-методичних комплексах здійснює їх реалізацію. Нові технології вимагають від людини професіоналізму – здатності постійно та ефективно займатися діяльністю на високому професійному рівні. Поняття професіоналізму не обмежується характеристиками висококваліфікованої праці, а передбачає наявність особливого світогляду і способу життя (Бігич та ін., 2017, с. 466).

У монографії «Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (Ніколаєва С. Ю. та ін., 2015) наведено повний перелік і опис технологій навчання, розроблених на основі численних наукових досліджень. Найбільш точне визначення поняття «технології навчання іноземних мов і культур» містить «Лінгводидактичний енциклопедичний словник» А. Щукіна (2007): «технологія навчання – це спеціально відібрані й розташовані в певному порядку прийоми навчання, якими користується вчитель у своїй роботі. Це науково обґрунтована послідовність дій учителя та учня, що відповідає основним положенням того чи іншого методу навчання. Кожен з методів навчання іноземних мов і культур має свою технологію: автори методу визначають основні прийоми та їх послідовність у курсі навчання або хоча б у межах одного уроку» (с. 345).

Крім оволодіння іноземними мовами, важливо також знати принципи міжкультурної комунікації й застосовувати та вдосконалювати їх на практиці. Корисно й необхідно розвивати швидкість мислення, а також здатність висловлювати думки різними способами.

Неоціненне вміння для фахівця у сфері міжкультурної комунікації – здатність стати посередником між людьми.

Актуальне завдання навчання англійської мови як засобу комунікації між представниками різних народів і культур реалізується в процесі вивчення мови в нерозривній єдності зі світоглядом і культурою народів, що говорять нею. Це комплексне завдання ускладнюється ще й тим, що спілкування є не просто вербальним процесом, а «кожен урок іноземної мови – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації, оскільки кожне іншомовне слово відображає іноземний світ та іноземну культуру: за кожним словом стоїть обумовлене національною свідомістю уявлення про світ» (Тер-Минасова, 2000).

Лише за умови взаємодії базових структур, які наповнені культурно-специфічним і загальнокультурним змістом, є можливість набуття професійно орієнтованої іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності. Для цього необхідно:

- формувати мотиви, спрямовані на розширення міжкультурного професійного досвіду за допомогою занурення в ситуації, що відображають відмінності субкультурних цінностей і виховання поваги до цих відмінностей, неупередженого, нестереотипного ставлення до них, націленості на встановлення професійних контактів і відносин;

- формувати когнітивну основу, що містить здатність усвідомлювати загальне і специфічне в культурно-мовних картинах світу за допомогою порівняння, осмислення й прийняття культурно-специфічних відмінностей, закодованих у нормах, цінностях, поведінкових зразках у контекстах професійної діяльності, що дасть змогу подолати етноцентризм, культурний шок, посилить адаптивні механізми інтегрування в міжкультурне середовище;

- формувати зразки поведінки, надаючи їм толерантного характеру на основі здатності до розуміння інших, гнучкості мовних і немовних засобів, некатегоричності суджень; реалізувати процес формування МКК на основі технологій міжкультурного аналізу й коментування профільних автентичних текстів; контекстного спостереження; тренінгових технологій рефлексивності, професійної поведінки, емоційно-мовної сензитивності; методів аналізу професійних інцидентів, розв'язання професійно значущих ситуацій-кейсів; аналізу професійної сензитивності, ключового інформанта; прийомів асоціативного розгортання професійних перспектив, аналізу культурно-маркованих іншомовних засобів (Плужник, 2003).

Для формування міжкультурної комунікативної компетентності І. Плужник пропонує такі тренінгові технології: професійно-поведінковий тренінг, тренінг рефлексивності, тренінг емоційно-мовної сензитивності. Професійно-поведінковий тренінг використовується для того, щоб «програти» соціокультурно-коректні вербальні і невербальні (жести, міміка) дії, необхідні для реалізації міжкультурної комунікації. Тренінг рефлексивності дає змогу проаналізувати з погляду носіїв англомовної культури коректність або некоректність мовно-поведінкових дій у спілкуванні. Тренінг емоційно-мовної сензитивності використовується для вибору лексичного наповнення, підтримки комунікативної мовної поведінки (некатегоричності, мовної емпатії) й аналізу емоційної реакції.

За допомогою цих тренінгових технологій відбувається формування міжкультурної комунікативної комунікації майбутнього фахівця. «Вони можуть бути:

- когнітивними, які дають інформацію про іншу культуру;

- поведінковими, що дають змогу набутти практичних навичок, необхідних для життя в чужій культурі;

- атрибутивними, що пояснюють соціальну поведінку людини з погляду іншої культури» (Грушевицкая, Попков, & Садохин, 2003).

Серед названих видів тренінгів найважливішим є атрибутивний, оскільки значна частина проблем у спілкуванні з представниками інших культур виникає через нерозуміння причин поведінки одне одного.

Основними компонентами моделі міжкультурної комунікації є:

- мотиваційний компонент (готовність до реалізації комунікації з представниками інших культур як потреба і зміст професійної діяльності);

- когнітивно-операційний компонент (уміння застосовувати різні комунікативні тактики; володіння мовними і немовними національно-специфічними засобами комунікації на рівні програмування власної поведінки й декодування поведінки інших);

- емоційно-чуттєвий компонент (здатність створювати позитивне тло спілкування й регулювати власні емоції);

- поведінковий компонент (уникнення негативних стереотипів, толерантна поведінка, етнокультурна чуйність) (Плужник, 2003).

Для поліпшення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі філології і перекладу в навчальний план Мелітопольського

педагогічного університету імені Богдана Хмельницького впроваджено дисципліну «Міжкультурна комунікація», у процесі викладання якої застосовується метод тренінгу – один із найкращих практичних засобів міжкультурного іншомовного навчання і виховання студентів-лінгвістів. Міжкультурний навчальний тренінг забезпечує розвиток цілого ряду навичок – аналітичних, комунікативних, міжкультурних. Розмаїття компонентів тренінгу, які використовуються в межах закріплення теоретичних матеріалів, забезпечує велику варіативність занять, а застосування різних освітніх технологій, зокрема й дистанційних, робить міжкультурний тренінг ефективним і доступним засобом формування міжкультурної компетентності у студентів. Вивчення теорії міжкультурної комунікації здійснюється нарівні з освоєнням практичних компонентів міжкультурного навчання і виховання, забезпечуючи розвиток міжкультурних навичок.

На думку С. Ратхе (Rathje, 2010), міжкультурний тренінг на рівні вищої школи має певні характерні риси:

- комплексність (навчальна мета тренінгу не обмежена одним конкретним аспектом);
- діяльність (під час навчання студенти мають виявляти активність і самостійність);
- систематика (тренінгові вправи мають бути узгоджені між собою та з темою вивчення);
- опора на реалістичність (вправи повинні бути спрямовані на набуття знань і досвіду дій у конкретних ситуаціях).

На основі цих характеристик С. Ратхе (2010) дає визначення навчального міжкультурного тренінгу як «методу навчання, що переслідує спрямовану на розвиток міжкультурної компетентності освітню мету за допомогою узгоджених вправ, націлених на підготовку до ситуацій міжкультурної взаємодії» (с. 217).

3-поміж сучасних технологій формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності виокремлюють подкаст-технологію і кейсову технологію (Бігич та ін., 2017, с. 145). Подкаст-технологія, або подкастинг уможливорює знаходження, прослуховування, перегляд подкастів, а також запис і розміщення на сервері особистого подкасту. Наявні навчальні й автентичні подкасти сприяють формуванню у студентів іншомовної мовленнєвої компетентності в аудіюванні. Водночас в умовах міжкультурної взаємодії аудіювання є соціокультурною діяльністю з декодування національних, регіональних і континентальних соціокультурних понять і соціокультурного тла аудіоматеріалу (Сафонова, 2011, с. 3–4).

Цільовими в подкаст-технології навчання іноземних мов і культур є аудитивна й лінгвосоціокультурна компетентності. Водночас супутнім аудіюванню є такий вид рецептивної іншомовної мовленнєвої діяльності, як аудіовізуалізація. Аудіовізуалізація відрізняється від аудіювання: 1) каналами сприймання: слуховим – у процесі аудіювання й зоровим і слуховим – у процесі аудіовізуалізації; 2) можливістю доповнення аудіотексту іншими комунікаційними елементами, зокрема в аудіовізуалізації – візуальною, образно-схематичною й візуально-текстовою інформацією; 3) жанровими різновидами сучасних аудіовізуальних матеріалів і появою нових жанрів. Аудіовізуалізація є процесом сприймання й розуміння аудіовізуальних матеріалів, які одночасно передають аудіо- й візуальну інформацію, а також можуть містити образно-схематичні й навіть візуально-текстові доповнення (Сафонова, 2011, с. 4–5). Прикладом останніх є субтитри, які значно полегшують аудіювання, зокрема студентам з таким типом сприймання інформації як «візуали».

У контексті міжкультурного спілкування навчання аудіювання й аудіовізуалізації має на меті пізнання студентами іншомовної культури й набуття міжкультурної компетентності, а також задоволення різних потреб: інформаційних, комунікативних, потреб у сфері дозвілля, орієнтовно-довідкових, (само)освітніх і професійних потреб (Сафонова, 2011, с. 5-6). Вони можуть бути задоволені за умови сформованості у студентів як аудитивних й аудіовізуальних умінь (зрозуміти основний зміст аудіо- й відеоматеріалів, вибрати необхідну інформацію з них, бути здатними детально інтерпретувати аудіо- й відеоматеріали), так і вмінь упізнавати вміщену в аудіо- й відеоматеріалах соціокультурну інформацію, оцінювати її вагомість для досягнення цілей міжкультурної комунікації чи соціокультурної самоосвіти, спостерігати за комунікативною поведінкою носіїв іноземної мови в умовах міжкультурного спілкування тощо (Сафонова, 2011, с. 6). Отже, автентичні аудіо- й відеоматеріали освітніх подкастів сприяють одночасному формуванню аудитивної, лінгвосоціокультурної, аудіовізуальної й міжкультурної компетентностей.

Кейсова технологія також є засобом формування міжкультурної компетентності у майбутніх перекладачів і викладачів англійської мови. Суть методу полягає у використанні набору навчальних матеріалів, які укладені в теку (кейс), для спільного обговорення, аналізу або розв'язання проблем

з певних розділів навчальних дисциплін. Науковець О. Ярошенко (2014) зауважує, що професійна діяльність викладача англійської мови «немає однозначних відповідей на запитання, оскільки, залежно від навчальної ситуації, викладач застосовує знання не лише з АМ і методики її викладання, а й з педагогіки і психології, бо працює зі студентами, кожен з яких є особистістю з властивими їй певними рисами та індивідуальними особливостями» (с. 39–40). Дослідниця наводить приклади дієвості кейс-методу в діалогічному мовленні. На основі цього методу вона розробила підсистему вправ, які можна використовувати в процесі навчання.

Необхідними умовами навчання англійської мови як засобу міжкультурної комунікації є орієнтація на здобувача вищої освіти, використання комунікативного підходу, правильний підбір навчального матеріалу з використанням аутентичних матеріалів. Робота з аутентичними матеріалами передбачає три етапи: передтекстовий, текстовий і післятекстовий. На передтекстовому етапі обговорюються питання за темою заняття. Роль студента на цьому етапі непередбачена, що активує його когнітивні здібності та сприяє більш швидкому включенню в роботу, заглибленню в ситуацію. Наведемо приклад вправ за темою «Кар'єра. Як досягнути успіху?». Передтекстовий етап:

You have just started working a new company. Do you:

a) wear our best clothes or T-shirt and jeans? Why?

b) stop working at 5 o'clock like other everyone or stay longer to finish your work? Why?

Текстовий етап: студенти працюють з автентичним текстом (опрацювання незнайомої лексики, відповіді на запитання, складання резюме (есе, реферування).

Післятекстовий етап: дискусія. Студенти висловлюють власну думку щодо одержаної інформації за допомогою опорних запитань:

1. What do you think organizations can do to avoid negative unwritten rules?

2. What unwritten rules do you imagine you might encounter in your company as an intern in: a government department? A small firm? A manufacturing company?

3. Think about etiquette, e.g. person calls, punctuality, dress code, coffee and lunch breaks, relationship with the colleagues, management, clients.

Після цього студентам пропонують на основі прочитаного тексту і власного досвіду уявити себе працівником різних організацій і схарактеризувати особливості взаємодії з колективом співробітників. У процесі виконання завдання кейсу у студентів з'являється можливість застосувати знання англійської мови, навички та ідеї для розв'язання проблем, з якими вони можуть зіткнутися в майбутньому в ситуаціях професійного спілкування. У рольовій грі студенти можуть мінятися ролями, що сприяє розвитку емпатії, яка підвищує ефективність навчання міжкультурної комунікації.

Висновки. Сьогодні набуття фахівцем міжкультурної комунікативної компетентності, що передбачає функціональні вміння розуміти погляди і думки представників іншої культури, коригувати свою поведінку, долати конфлікти в процесі комунікації, визнавати право на існування різних цінностей і норм поведінки, є вкрай актуальним. Така компетентність створює основу для професійної мобільності, сприяє підготовці до мінливих умов життя, залучає фахівця до стандартів світових досягнень, збільшує можливості професійної самореалізації на основі комунікативності й толерантності. Необхідними умовами навчання англійської мови як засобу міжкультурної комунікації є використання комунікативного підходу та сучасних технологій формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності, серед яких виокремлюють подкаст-технологію, кейсову й тренінгову технології.

Список використаних джерел

- Бігич, О. Б., Руснак, Д. А., Стрілець, В. В., Коробейнікова, Т. І., Ярошенко, О. В., & Ігнатенко, В. Д. (2017). *Кейсова і подкаст технології формування міжкультурної компетентності*: колективна монографія. Київ: Вид. центр КНЛУ. 160 с.
- Грушевицкая, Т. Г., Попков, В. Д., & Садохин, А. П. (2003). *Основы межкультурной коммуникации*: учеб. для вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА. 352 с.
- Марковина, И. Ю., & Сорокин Ю. А. (2010). *Культура и текст. Введение в лакунологию*: учеб. пособие. Москва: ГЭОТАР-Медиа. 144 с.
- Ніколаєва, С. Ю., Борецька, Г. Е., Майєр, Н. В. & ін. (2015). *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних*

References

- Bihych, O. B. et al. (2017). Case study and podcast technology for the formation of intercultural competence: a collective monograph. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU. 160 p. [in Ukrainian].
- Grushevitskaya, T. G., Popkov, V. D., & Sadohin, A. P. (2003). Fundamentals of intercultural communication: a text book for universities. Moscow: YUNYTY-DANA. 352 p. [in Russian].
- Markovina, I. Yu., & Sorokin, Yu. A. (2010). Culture and text. Introduction to lacunology. Moscow: HЭOTAR-Medya. 144 p. [in Russian].
- Nikolaieva, S. Yu., Boretska, H. E., Maiier, N. V., Ustymenko, O. M., & Chernysh, V. V. et al. (2015). Modern technologies of teaching foreign languages and cultures in secondary and higher educational institutions:

- закладах: колективна монографія. С. Ю. Ніколаєва (Ред.). Київ: Ленвіт. 444 с.
- Плужник, И. Л. (2003). *Формирование межкультурной коммуникативной компетенции студентов гуманитарного профиля в процессе профессиональной подготовки*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Тюменский государственный университет, Тюмень. 48 с.
- Сафонова, В. В. (2011). Развитие культуры восприятия устной речи при обучении иностранному языку: современные методические проблемы и пути их решения. *Иностранные языки в школе*, 5, С. 2–7.
- Тер-Минасова, С. Г. (2000). *Язык и межкультурная коммуникация*. Москва: Слово. 624 с.
- Щукин, А. Н. (2007). *Лингводидактический энциклопедический словарь*. Москва: Астрель: Хранитель; Тверь: АСТ. 746 с.
- Ярошенко, О. В. (2014). Кейс-метод як сучасна технологія формування професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні майбутніх викладачів англійської мови. *Іноземні мови*, 2, С. 39–44.
- Rathje, S. (2010). Training / Lerntraining. Wie lehrt man interkulturelle Kompetenz? *Theorien, Methoden und Praxis in der Hochschulausbildung: ein Handbuch*. Bielefeld. S. 215–240.
- Collective monograph. Kyiv: Lenvit. 444 p. [in Ukrainian].
- Pluzhnik, I. L. (2003). Formation of intercultural communicative competence of humanitarian students in the process of professional training. Extended abstract of Doctor's thesis. Tyumen. 48 p. [in Russian].
- Safonova, V. V. (2011). Development of a culture of perception of oral speech in teaching a foreign language: modern methodological problems and ways to solve them. *Inostrannyye yazyki v shkole*. № 5. P. 2–7. [in Russian].
- Ter-Minasova, S. G. (2000). Language and intercultural communication. Moscow: Slovo. 624 p. [in Russian].
- Schukin, A. N. (2007). *Linguodidacticencyclopedia dictionary*. Moscow: Astrel: AST: Hranitel. 746 p. [in Russian].
- Iaroshenko, O. V. (2014). Case method as a modern technology for the formation of professionally oriented competence in the dialogic speech of future English teachers. *Inozemnimovy*, 2. P. 39–44. [in Ukrainian].
- Rathje, S. (2010). Training. How do you teach intercultural competence? Theories, Methods and Practice in Higher Education. A manual. Bielefeld. P. 215–240. [in German].

Відомості про авторів:**Рябуха Тетяна Валеріївна**

tatyana.ryabyxa@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

Куликова Людмила Анатоліївна

kulikovaludmila621@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

Тарасенко Тетяна Володимирівна

tanyta3003@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

doi: 10.33842/22195203/2021/26/168/173

Матеріал надійшов до редакції 12. 02. 2021 р.

Прийнято до друку 04. 04. 2021 р.

Information about the authors:**Riabukha Tetiana Valeriivna**

tatyana.ryabyxa@gmail.com

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Kulykova Liudmyla Anatoliivna

kulikovaludmila621@gmail.com

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Taracenko Tetiana Volodymyrivna

tanyta3003@gmail.com

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

doi: 10.33842/22195203/2021/26/168/173

Received at the editorial office 12. 02. 2021.

Accepted for publishing 04. 04. 2021.